Autor Guste Santini
Četvrtak, 18 Listopad 2001 22:42

Kamatna stopa centralne banke smatra se vrlo značajnim instrumentom ukupne ekonomske politike. Ako je ekonomista blizak monetarističkim promišljanjima tada će kamatna stopa imati izuzetno veliko značenje, ponekad i ponegdje determinirajuće.

Kamatna stopa je naknada za odgođenu potreošnju. Kamatna stopa je dio profitne stope i izravno utječe na instrumente tržišta novca i kapitala, odnbosno realna kretanja. Kamatna stopa je cijena preferencije likvidnosti. Ovo su samo neke od mogućih definicija kamatnih stopa koje «kolaju» među ekonomistima.

Kada je riječ o ekonomskoj politici tada je važno voditi brigu o nekim relacijama. Uobičajeno se povezuju: profitna stopa, kamatna stopa, stopa inflacije, tečaj nacionalne valute, marginalna porezna stopa, stope rasta nacionalnog proizvoda, stope rasta zaposlenosti – da nabrojimo najčešće. U zavisnosti od «filozofije» ekonomske politike navedene varijable će se podjeliti na zavisne i nezavisne i formirati odnos među varijablama. Jednom će to biti stopa rasta privredne aktivnosti (što uključuje i stope rasta zaposlenosti) pa će preostale varijable biti u funkciji maksimiranja nezavisne varijable. Drugi put će to biti inflacija odnosno kamatna stopa kada je riječ o zemljama velikog nacionalnog tržišta (broj ovih zemalja se smanjuje) odnosno tečaj nacionalne valute ako se radi o malim zemljama. To je gruba i tek orijentaciona podjela.

Kada se radi o zemlji tipa Hrvatske tada su stvari neuporedivo složenije jer tečaj nacionalne valute znači određivanje kriaterijalne funkcije za preostale zavisne varijable pri čemu mnoge od njih naprosto nisu u stanju te kriterije zadovoljiti. U uvjetima mogućeg zaduživanja u inozemstvu odnosno prodaje obiteljskog srebra (jedno i drugo imaju učinak povećanja raspoloživog društvenog proizvoda) stvari su se mogle «posložiti». Kako je ta mogućnost iskorištena polako ali sigurno pristižu računi za učinjeno koji su ovoj zemlji godinama stvari prikazivali boljim nego što su to odista bili. Oni koji su to vidjeli bivali su ocjenjeni kao katasrofičari. Slične ocjene se i danas daju pojedinim ekonomskim analitičarima.

Struktura kamatnih stopa je u velikoj mjeri određena rizicima koji su rastući u vremenu. Pored ekonomskih i političkih rizika u Hrvatskoj značajno mjesto pripada i tzv. institucionalnim rizicima (učinkovitost sudstva). Ovom svakako valja pridodati i pokrenutu inflacijsku spiralu koja će, ukoliko izostane antiinflacijski program, povećavati svoje učešće u strukturi kamatnih stopa.

Izneseno pokazuje da Hrvatska nije u stanju voditi svoju kamatnu politiku. Iznesenim razlozima valja svakako pridodati stupanj internacionalizacije financijskog tržišta koje se ponaša nezavisno od «želja» nosioca ekonomske i monetarne politike. O ovim sam problemima nebrojno puta pisao ne samo na ovim stranicama.

Ostaje tečaj kao nezavisna varijabla koji uz cilj rasta privredne aktivnosti i povećanja zaposlenosti određuje ponašanje ostalih varijabli. Resursi za učinkovitu ekonomsku politiku su oskudni a privredni sistem nije primjereno konstruiran kako bi se vodila nova ekonomska politika.